

Íslenska 9. -10. bekkur

Áhersla er lögð á fjölbreytt verkefni með áherslu á sjálfstæð vinnubrögð og fjölbreytni í kennsluaðferðum án þess að binda sig í klafa tiltekinna lærdómskenninga. Nemendur eru hvattir til að finna sér lesefni sem höfðar til þeirra og lögð er áhersla á yndislestur í upphafi hverrar kennslustundar í íslensku.

Hæfniviðmið Við lok 10. bekkjar getur nemandi	Leiðir (kennari)	Leiðir (nemendur)	Námsmat
<p>Talað mál, hlustun og áhorf</p> <ul style="list-style-type: none"> flutt mál sitt skýrt og áheyrilega og hefur tileinkað sér viðeigandi talhraða og fas gert sér grein fyrir eðli góðrar framsagnar og framburðar og nýtt leiðbeiningar s.s. um áherslur, tónfall, hrynjandi og fas og lagað það að viðtakanda og samskiptamiðli á fjölbreyttan hátt, m.a. með leikrænni tjáningu nýtt aðferðir sem hann hefur lært til að taka virkan þátt í samvinnu, samræðum og rökræðum, tjáð skoðanir sínar með ýmsum hætti, rökstutt þær og valið þeim miðil sem hentar hlustað, tekið eftir og nýtt sér upplýsingar í töluðu máli til fróðleiks og skemmtunar, einnig notið myndefnis, upplestrar, leikins efnis og tónlistar og gert grein fyrir skoðun sinni á viðkomandi efni nýtt sér fjölmiðla, s.s. útvarp, sjónvarp, kvikmyndir og rafrænt efni og tekið afstöðu til þess sem þar er birt 	<ul style="list-style-type: none"> fer yfir áhersluþætti sem varða góða framsögn, leyfir nemendur að hlusta á góða framsögn og einkenni hennar þjálfar nemendur reglulega s.s. með kynningum og skipulögðum verkefnum þar sem áherslan er á skýran og áheyrilegan flutning skipuleggur og kennir á markvissan hátt samræðuaðferðir hvetur til þess að nemendur hlusti og horfi á mismunandi flutning s.s. í fjölmiðlum og nýti sér það í verkefnavinnu hvetur nemendur til virkrar hlustunar og þátttöku í samræðum. 	<ul style="list-style-type: none"> æfa framsögn og taka ábendingum sem lúta að framförum kynna verkefni og setja sér fyrirfram markmið um að bæta framsögn sem og að vera góður hlustandi geta tekið þátt í skipulögðum samræðum og kynningum sýna tillitssemi og áhuga á því sem aðrir eru að segja nýta sér fjölbreytt efni við verkefnavinnu 	<ul style="list-style-type: none"> leiðsagnarmat frá kennara sjálfsmat jafningjamat

<ul style="list-style-type: none"> • átt góð samskipti þar sem gætt er að máli, hlustun, tillitssemi, virðingu og kurteisi. 			
<p>Lestur og bókmenntir</p> <ul style="list-style-type: none"> • lesið almennan texta af öryggi og með góðum skilningi, lagt mat á þá og túlkað • skilið mikilvægi þess að geta lesið og eftl eigið læsi • og m.a. valið og beitt mismunandi aðferðum við lestur • greint og skilið aðalatriði og aukaatriði í margs konar texta og glöggvað sig á tengslum efnisatriða • gert sér grein fyrir eðli og einkennum margvíslegra textategunda og gert öðrum grein fyrir því • lesið, túlkað, metið og fjallað um fjölbreyttar íslenskar og erlendar bókmenntir og gert sér grein fyrir gildi bókmennta • beitt nokkrum grunnhugtökum bókmenntafræði, s.s. minni, fléttu, sjónarhorni og sögusviði og kannast við myndmál, algengustu tákn og stílbrögð • notað algeng hugtök í bragfræði í umfjöllun um bundið mál og óbundið, lesið og túlkað ljóð af ýmsum toga og frá ýmsum tímum • leitað og aflað sér heimilda úr ýmsum gagnabrunnum og lagt mat á gildi og trúverðugleika ritaðs máls, s.s. fjölmiðla- 	<ul style="list-style-type: none"> • Gengur úr skugga um að nemendum standi til boða fjölbreytt lesefni • hvetur nemendur til að velja sér fjölbreytt lesefni við hæfi og ræðir við þá um mikilvægi þess að ná að lesa af áhuga • Gætir þess að eiga við nemendur samræður um innihald texta • ræðir við nemendur um ýmis bókmenntahugtök • kennir markvisst aðferðir sem efla lesfimi og lesskilning s.s. gagnvirkan lestur, paralestur og leitarlestur • Vinnur með ljóð m.t.t. bragfræði, boðskap og bókmenntahugtök • innleiðir aðferðir við öflun heimilda sem byggjast á gagnrýnni hugsun og öguðum vinnubrögðum. Kennarinn leiðir aðferðafræðina og fylgist grannt með gangverki vinnunnar hjá nemendum og beinir þeim inná rétta braut 	<ul style="list-style-type: none"> • lesa ólíkan texta og læra ólíkar aðferðir til að auka skilning á efni textans • læra og nota fjölbreyttar aðferðir við lestur eftir tilgangi lestrar hverju sinni • geta tekið þátt í umræðum um það sem þeir hafa verið að lesa, myndað sér sjálfstæðar skoðanir og greint aðalatriði frá aukaatriðum • lesa ólík ljóð frá mismunandi tímum sem og að semja og flytja frumorð ljóð • þekkja nokkur hugtök í bragfræði • læra að vísa rétt til heimilda og skrifa heimildaritgerð, geta valið á milli heimilda og notað ólíkar leitarvélur á netinu • læra að túlka myndrænar og tölulegar upplýsingar • læra að sýna sjálfstæði við val á lesefni • sýna lestri áhuga og natni 	<ul style="list-style-type: none"> • kjörbókaritgerðir • lesskilningsverkefni • kannanir um bókmenntahugtök s.s. í gegnum ljóð og stuttar sögur

<p>og margmiðlunarefnis, og tekið gagnrýna afstöðu til þess</p> <ul style="list-style-type: none"> • unnið úr tölulegum og myndrænum upplýsingum, túlkað þær, tengt saman efni sem sett er fram á ólíkan hátt og nýtt sér • valið sér lesefni til gagns og ánægju og komið fram sem sjálfstæður lesandi sem gerir sér grein fyrir gildi þess að lesa. 	<ul style="list-style-type: none"> • finnur ólíkan texta með myndrænum og tölulegum upplýsingum og innleiðir hvernig hægt er að túlka þá 		
<p>Ritun</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrifað skýrt og greinilega og beitt ritvinnslu af öryggi, notað orðabækur og önnur hjálpargögn, gengið frá texta, vísað til heimilda og skráð þær • beitt skipulegum vinnubrögðum við ritun, skipað efnisatriðum í röklegt samhengi og mótað málsgreinar og efnisgreinar • tjáð hugmyndir sínar og skoðanir og fært rök fyrir þeim í rituðu máli, samið texta frá eigin brjósti og er óhræddur við að beita ríkulegu tungutaki í skapandi ritun • beitt reglum við réttiritun, hefur náð góðu valdi á stafsetningu og gerir sér grein fyrir að rétt stafsetning er virðing við mál, texta og lesanda • valið og skrifað mismunandi textagerðir sem hæfa viðkomandi verki og beitt mismunandi orðaforða og málsniði við hæfi • notað helstu aðgerðir við ritvinnslu, valið viðeigandi heimildir, vísað til þeirra og 	<ul style="list-style-type: none"> • leggur áherslu á vandaðan frágang, jafnt handskrifuð sem vélunnin verkefni • innleiðir ýmis hjálpartæki við ritun og frágang verkefna s.s. orðabækur, leiðréttingarforrit, mismunandi leitarforrit og hvernig á að umgangast þau og hvetur nemendur til aga og vandvirkni • hvetur nemendur til að tjá sig í rituði máli • fer yfir helstu réttiritunarreglur og sér til þess að nemendur æfi sig í þeim á skipulegan hátt • innleiðir aðferðir sem hjálpa nemendum til skapandi ritunar, útskýrir hvernig sögur eru byggðar upp 	<ul style="list-style-type: none"> • læra að beita rétttri fingrasetningu • læra að nýta sér hjálpartæki við ritun til að textinn verði sem réttastur og læsilegastur • skrifa ólíkan texta sem hæfið ólíkum viðtakendum • æfi sig í að skrifa ólíkan texta • fá tækifæri til að geta myndað sér skoðanir á ólíku efni og tjáð sig um það með rökum • þjálfir sig í réttiritun og hafi hugfast að rétt stafsetning er virðing við mál, texta og lesanda 	<ul style="list-style-type: none"> • ritunarverkefni • leiðsagnarmat • stafsetningaæfingar

<p>sett í heimildaskrá svo sem reglur kveða á um</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrifað rafrænan texta og tengt texta, mynd og hljóð eftir því sem við á, gerir sér grein fyrir lesanda og miðað samningu við hann. 	<ul style="list-style-type: none"> • sýnir hvernig orðtök og málshættir eru notaðir í ritun til að krydda hana • kennir uppsetningu heimildaritunar, þ.m.t. heimildaskrár 		
<p>Málfræði</p> <ul style="list-style-type: none"> • beitt helstu málfræðihugtökum í umræðu um notkun málsins og þróun þess • valið orð í tali og ritun í samræmi við málsnið, gert sér grein fyrir mikilvægi þess að rækta orðaforðann og nýtt sér reglur um orðmyndun og einingar orða við ritun • flett upp í handbókum, orðasöfnum og rafrænum orðaböngum og nýtt sér málfræðilegar upplýsingar sem þar er að finna • áttað sig á beygingarlegum einkennum orðflokka og gerir sér grein fyrir hlutverki þeirra í eigin texta og annarra • notað fleyg orð, algeng orðtök, máltök og föst orðasambönd til að auðga mál sitt og gerir sér grein fyrir þýðingu lestrar, ekki síst bókmennta, í þessu skyni • gerir sér grein fyrir mismunandi málnotkun og málsniði eftir efni og tilefni. Áttar sig á staðbundnum, starfstengdum og aldurstengdum 	<ul style="list-style-type: none"> • útskýrir hver eru markmiðin með málfræðinámi og hvernig hún tengist m.a. málfræði erlendra tungumála • kannar bakgrunnsþekkingu nemenda og á hvað þurfi að leggja mesta áherslu • veltir fyrir sér með nemendum hvernig við aukum orðaforða okkar og hvaða hindranir kunni að vera í veginum fyrir því • innleiðir verkefni þar sem orðabækur eru notaðar og kennt hvernig við notum þær og til hvers • Helstu flokkar málfræði kynntir (fallorð – sagnorð – smáorð) sem og undirflokkar þeirra auk setningafræði, rétt og rangt mál, mállískur o.fl. • skipuleggur samræður og rannsóknarvinnu um tengsl íslenskunnar við önnur mál, 	<ul style="list-style-type: none"> • vinna með orðflokkana í gegnum ólík verkefni, s.s. í gegnum verkefnabækur, Stoðkennarann og innlagnir frá kennara • spá í nýjum orðum með jákvæðu hugarfari og festa þau í minni með ólíkum aðferðum sem kennari innleiðir • skoðar mállískur, s.s. í gegnum orðaleiki og hlustun frá ólíkum landssvæðum • rökræðir gildi tungumálsins og hvaða áhrif önnur tungumál hafa á það. Þurfum við e.t.v. ekki að læra íslensku? 	<ul style="list-style-type: none"> • kannanir í málfræði • leiðsagnarmat ýmiss konar • leiðsagnarmat af ýmsu tagi

<p>tilbrigðum í orðaforða og málnotkun og þekkir til helstu framburðarmálýska</p> <ul style="list-style-type: none"> • áttað sig á skyldleika íslensku við önnur mál og að tungumál þar á meðal íslenska breytast sífellt • áttað sig á og beitt sköpunarmætti tungumálsins og nýtt það m.a. við ritun, tal, við nýyrðasmíð, í orðaleikjum og skáldskap • gert sér grein fyrir mikilvægi góðrar færni í máli, ábyrgð sinni við að bæta mál sitt og getur nýtt sér þekkingu sína á íslenskri málfræði við nám í erlendum tungumálum.	<p>nýyrði og hvers vegna sum orða hverfa úr málinu</p>		
--	--	--	--